

Kauas historiaan ja pitkälle tulevaisuuteen – nykypäivää unohtamatta

Kesä on taas kunnolla alkamassa. Viileän kevään jälkeen se tarjoaa toivottavasti sopivasti lämpöä ja mahdollisuuksia rentoutumiseen. Kesällä voi olla enemmän aikaa myös lukea ja päivittää niin ammatillista kuin muutakin tietämystään – tai lukea muuten vain, omaksi huvikseen.

Tämä Signumin numero tarjoaa osaltaan apua ammatilliseen tiedonjanoon, tai ihan vain kaikille kiinnostavaa yleisivistävää sisältöä. Lukukokemuksista ja muista lehteen liittyvistä ajatuksista toivon palautetta, jonka avulla Signumia voidaan edelleen kehittää. Palautetta voi antaa myös tänä keväänä käyttöön otetusta uutiskirjeestä, jonka avulla tiedotamme lehden uusien numeroiden julkaisusta. Uutiskirje lähetetään sähköpostitse kaikille STKS:n postituslistalla oleville.

Tämän numeron artikkeleissa kurotellaan sekä kauas historiaan että pitkälle tulevaisuuteen – nykypäivää unohtamatta. Yliopistokirjaston historia on aiheena Kaisa Sinikaran artikkelissa, jossa hän kuvaa oman tutkimuksensa keskeisiä tuloksia. Tutkimus käsitteli Helsingin yliopiston kirjastojen kehitystä vuosina 1828–2012. Ainakin itselleni artikkeli tarjosi monia kiinnostavia ja osin yllättäviäkin tietoja. Yllättävää oli esimerkiksi se, että yliopiston tiedekunta- ja laitoskirjastot toimivat laajasti professoreiden johdolla 1990-luvun alkuun asti. Artikkelista käy myös hyvin ilmi, että kirjastojen kehittämisen ja keskittämisen vauhti 1990-luvulta alkaen on ollut huimaa ja muutokset ovat läpäisseet koko yliopistokirjastojen kentän.

Juha Hakalan artikkelin aiheena ovat pysyvät tunnisteet sekä niiden käyttöä helpottava *Elektronisten julkaisujen identifointi*. Pysyvien tunnisteiden avulla voidaan varmistaa elektronisten aineistojen säilyvyys ja löydettävyys käytetystä teknologiasta riippumatta. Näin voidaan mahdollistaa pääsy julkaisuihin myös kaukaisessa tulevaisuudessa.

Tiedon löydettävyys liittyy olennaisesti myös avoimiin oppimateriaaleihin. Löydettävyteen ja jakamiseen liittyvät tekijät ovat yksi osa avointen oppimateriaalien laatukriteerejä. Muun muassa näitä kriteerejä kuvataan Minna Niemi-Grundströmin ja kumppaneiden artikkelissa, jossa esitellään avoimen oppimisen tukipalvelujen rakentamista korkeakoululle.

Ukrainan sota ja sen pitkittyminen herättää paljon huolta. Ukrainaan liittyvää tutkimustietoa tarjoamalla ovat yliopistokirjastot muiden kirjastojen tapaan voineet profiloitua aktiivisina toimijoina, jotka pyrkivät lievittämään tiedollista epävarmuutta ja torjumaan mis- ja disinformaatiota.

Humanitaarisen katastrofin lisäksi on Ukrainan sodan seurauksena tuhoutunut suuri määrä rakennuksia, osin myös kirjastoja. Fyysiset kirjastot ja kokoelmat ovat sodan olosuhteissa hyvin haavoittuvaisia. Paras keino kulttuuriperinnön turvaamiseksi on digitoiminen ja digitoitujen aineiston hajauttaminen. Näihin teemoihin liittyy Ari-Pekka Lauhakaran ja Johanna Kiviluodon artikkeli tässä lehdessä, siinä lukijoille tarjotaan katsaus sodan ensimmäisten kuukausien vaikutuksista Ukrainan kirjastoihin.

Mika Holopainen